

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Demian Tudor

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 5000 lei.

Nr. 4760—1946.

ANDREI

din mila lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului,
Ienopolei și Hălmagiului.

*Iubiului Cler și Popor din această de Dumnezeu păzită Eparhie, har și milă
dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul nostru Iisus Hristos.*

„Dacă e la mijloc bunăvoință, bine primit este darul,
după cât are fiecare, nu după cât nu are. Nu doar ca altora
să le fie ușurare, iar vouă să vă fie greu, ci ca să fiți deo-
potrivă. În ceasul de acum, prisosul vostru să umple lipsa
aeelora, ca și prisosul lor să fie spre plinirea lipsei voastre,
așa încât să fie potrivire. Precum este scris: „Cel cu multul
n'a avut mai mult, și cel cu puținul n'a avut mai puțin“.
(II. Cor. 8, 12-15).

Iubiții mei fii sufletești,

Voind Noi să ne informăm cât mai temeinic asupra stării de suferință a fraților
noștri înfomețați din Moldova, Ne-am adresat Prea Sfințiților frați Episcopi ai celor 5
Eparhii de acolo. Răspunsurile primite dela Prea Sfințiile Lor, într'un glas întăresc cele
vorbite și scrise despre jalnica stare de suferință, nemaipomenită nici chiar de bătrânii de
80 ani. Ceeace Ne pune mai mult pe gânduri este afirmația că dacă până mai decurând
unii se mai puteau hrăni cu rădăcini, acum dupăce a înghețat pământul și s'a așternut
zăpada de jumătate metru, cei flămânzi nu mai pot nici măcar scotoci câte ceva în pân-
tecele pământului. Vieața lor atârnă numai de daniile inimilor înțelegătoare.

Știm că inima omenească împietrită, închisă în fața oricărei suferințe a aproapelui,
a născocit și născocoște mereu vorbe ca acestea: că moldovenii sufăr bătaia lui Dum-
nezeu pentru lenea lor; că autoritățile Statului nu duc la destinație cerealele ce se adună;
că cu ceeace se adună pentru cei înfomețați nu se dă socoteală, ci lucrurile se înstre-
nează etc. etc. Toate aceste vorbe și gânduri sunt dela necuratul, care vrea să zăvorească
inimile pentru orice faptă bună.

Noi vedem în suferința înfomețaților din Moldova un semn al mâinii lui Dum-
nezeu: o chemare ce ni se face fieștecăruia. Pentru că ne vin în minte cele istorisite în
sf. Scriptură: „În vremea aceea, erau câțiva acolo (în Ierusalim) cari dădură de știre lui
Iisus despre acei Galileeni al căror sânge Pilat îl amestecase cu jertfele lor. Atunci Iisus
răspunzând le-a zis: Credeți, oare, că acești Galileeni, fiindcă au pățit acestea, au fost ei
mai păcătoși decât toți Galileenii? Nu! zic vouă; dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri
la fel. Sau acei optsprezece inși, peste cari s'a surpat turnul în Siloam și i-a omorât, gân-

diți, oare, că au fost ei mai greșiți decât toți locuitorii din Ierusalim? Nu! zic vouă; dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel" (Luca 13, 1—5).

Moldova înfometată este azi altarul de jertfă, pe care Dumnezeu așteaptă să jertfim fiecare mila inimii noastre. Este o piatră de încercare pentru iubirea față de aproapele. Dar mai este un prilej de a ne agonisi o faptă bună pentru ziua judecării de apoi, fiindcă precum știți nu vom fi judecați după: numele, rangul și averea ce am avut-o aci pe pământ, ci după bucata de pâine, paharul cu apă, haina, etc., dăruită celor suferinzi. (Mat. 25, 35—45). Aceste fapte bune sunt comorile pe care ni le putem agonisi în cer.

Dacă judecăm deci suferința fraților noștri din Moldova nu cu ochii lipsiți de milă, și cu inima de creștin, va trebui chiar să ne bucurăm că Dumnezeu ne dă acest prilej de a ne răscumpăra păcatele prin o faptă bună ce se va scrie sus în cer.

Dumnezeu, cu toată seceta, a cruțat într-o bună măsură recolta anului 1946 în județul nostru Arad, încât ochii celor înfomețați se îndreaptă cu nădejde spre dărnicia noastră. Să nu uităm că semințele sporite ale pământului sunt un dar al lui Dumnezeu, de care El oricând ne poate lipsi și pe noi. Dacă vom ști însă împărți pâinea noastră cu cei suferinzi, Tatăl îndurărilor nu-și va lua dela noi mila sa nici în viitor.

Știu că mulți vor zice că nu mai au din ce da, fiind că prin repetițiile rechiziții de către autoritățile de Stat li s'a luat din ceea ce ar fi putut da. Dar dărnicia lor va fi cu atât mai prețuită de Dumnezeu, — care vede în inimi — cu cât vor ști să împartă și din puținul ce le-a mai rămas, chiar dacă va trebui să postească cineva sau să flămânzească de bunăvoie pentru ceea ce fraților săi mai năpăstuiți. Cu cât va fi mai simțită jertfa, cu atât va fi mai dulce răsplata ei în suflet. Ș'apoi gândiți-vă ce deosebire mare este între a flămânzi de silă, fiindcă hambarul și cămara ți-e goală, din voia lui Dumnezeu, și între a te înfrâna de bunăvoie spre a putea rupe dela gură jertfa iubirii tale față de aproapele.

Să nu uităm că apelul pentru ajutorarea fraților moldoveni, talmăcit prin slabul nostru graiu omenesc, vine dela Dumnezeu, pe care oricât L-am iubi noi, nu-L putem împrumuta altcum decât numai prin ajutorarea săracilor (I. Ioan 4, 20—21).

Iubiții mei fii sufletești,

Am trecut în pace sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și am intrat într'un An nou, în care nădejdele noastre se îndreaptă de pe acum spre recolta anului 1947. Vă aduceți aminte că și anul trecut până pela mijlocul lui Mai toate mergeau bine, încât grăsi-mea holdelor promitea un seceriș dintre cele mai bogate. Dar a venit seceta nebănuită: acel „cer de plumb și pământ de aramă" (Levitic 26,19) cum o numește Biblia. Ceea ce se părea dar bogat, a fost luat dela noi, dela unii cu totul, dela alții mai puțin. Cine este dăruitorul secerișului: Oare sudoarea feții noastre, sau Dumnezeu, dela care vine „toată darea cea bună și tot darul de sus?"

Să nu lăsăm în desnădejdea morții pe frații noștri, noi pe care Dumnezeu ne-a cruțat de aceeași încercare, ci să sărim în ajutorul lor până la recolta anului 1947.

Drept aceea, în numele lui Dumnezeu, Tatăl îndurărilor, Noi, părintele vostru sufletesc și rugător pentru mântuirea voastră sufletească, Vă facem următoarea invitare:

1. Fiecare cap de familie să contribuie cel puțin cu *câte un kilogram de cereale* (grâu, porumb sfărâmat sau fasole) *după fiecare sutlet* din casa sa, pentru colecta pe care o face Biserica noastră, prin organele sale parohiale, pe seama fraților înfomețați din Moldova. Totașa răscumpărați-vă anul acesta și pomenile pentru cei morți prin dăruire la această colectă.

2. Colecta de cereale se va face în fiecare parohie, de către un comitet de cre-

dincioși cu cea mai bună garanție morală, sub conducerea preoților, în zilele dintre 8—11 Ianuarie 1947. Cerealele strânse în fiecare parohie, vor fi adunate la centrele protopopești și de acolo încărcate în tren.

Deși Episcopia noastră are toate asigurările că cerealele adunate de Biserică vor ajunge la destinație, totuși primim cu bucurie delegați, fie dela centrele protopopești, fie dela parohii, care să însoțească vagoanele până în Moldova.

3. Pe lângă dăruirea de cereale, credincioșii noștri mai pot contribui la ajutarea fraților din Moldova, primind în familiile lor, spre hrănire, îmbrăcare și creștere, *copii din Moldova*, până la recolta din vara viitoare. P. C. Preoți ne vor comunica numele acelor familii care doresc să primească în casa lor astfel de copii. Cine ar putea să zugrăvească în cuvinte, și frumusețea acestei fapte bune, care rămâne rezervată sufletelor aleselor.

4. Se mai poate veni în ajutorul aceluiași frați năpăstuiți prin dăruirea de: haine și încălțăminte vechi, ce mai pot fi reparate, sau pânză de orice fel. Aceste lucruri pot fi dăruite deodată cu colecta de cereale.

Sunt rare prilejurile când Biserica întreprinde o colectă ca cea de acum, pentru că rare sunt prilejurile când Dumnezeu ne încearcă atât de mult, și suferința în țară este atât de mare ca acum. Dar după cum în foc se lămurește aurul, așa și credința noastră în vremuri grele de suferință, se cunoaște. Poate că este ultima încercare, pe care dacă o vom ști birui cu inimă iubitoare de aproapele, Dumnezeu va răsări iarăși deasupra noastră soarele bucuriei, al păcii și al buneistării.

Deaceia, cu părintească dragoste, vă rog pe fieștecare să răspundeți din toată lărgimea inimei voastre la această chemare, a lui Dumnezeu, dovedindu-vă credința prin o faptă bună. Căci „ce folos fraților, dacă zice cineva că are credință, iar fapte nu are? Oare credința poate să-l mântuiască? Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele, și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți cu pace! Incălziți-vă și vă săturați, — dar fără să le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul? Așa și cu credința: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăși.“ (Iacov 2, 14-17).

Darul fie cu toți, cari iubesc pe Domnul nostru Iisus Hristos cu dragoste nepieritoare (Efes. 6, 24).

Dat în reședința Noastră episcopescă din Arad, în ziua Anului nou din 1947.

Al vostru iubitor părinte sufletesc.

+ ANDREI

Episcop

Ad. Nr. 4760/1946.

INSTRUCȚIUNI

pentru colecta de cereale pe seama înfometaiților din Moldova.

1. Colecta întreprinsă de Biserică se face pentru *cantinele* din Moldova. Se va colecta: grâu, porumb sfărmat și fasole. Cerealele colectate vor fi trimise de către Episcopia noastră, prin mijlocirea CARS-ului (Comitetul pentru ajutarea regiunilor secetoase) Episcopilor din Moldova, la o dată pe care o vom comunica ulterior.

2. Conducătorii oficiilor parohiale vor convoca consiliile parohiale la o ședință extraordinară, ce se va ține cel mai târziu până la 7 Ianuarie 1947, pentru a discuta toate amănunțele colectării. Vor participa obligator toți preoții și cântăreții bisericești.

Este de dorit să participe și autoritățile de Stat locale (pretor, notar, primar etc.) precum și învățătorii, spre a sta în ajutor cu statul lor.

3. Colecta o vor face fie numai membrii consiliului parohial, fie și alți membri aleși dintre enoriași, formând echipe de cel puțin 2 inși. Numărul echipelor se va fixa după extensiunea parohiei.

4. Până la 7 Ianuarie enoriașii vor fi anunțați despre locul de colectare (casă sau magazie din parohie) unde să-și depună între 8-11 Ianuarie cantitatea de cereale, pe care o oferă.

5. In comunele mai mari colecta poate fi fă-

cută în 2 faze: a) între 8-11 Ianuarie credincioșii vor aduce și vărsa la locul de colectare din parohie ofrandele lor; b) între 13-18 Ianuarie echipele de colectare vor solicita și transporta ofrandele dela familiile care nu și-au adus darul lor până la data de 12 Ianuarie. Tot în faza a doua vor fi solicitați credincioșii mai înstăriți să completeze lipsurile de cereale amăsurat totalului de suflete din parohie.

6. Se va întocmi un tablou nominal, cu arătarea precisă a cantității de cereale (în kg.) oferită de fiecare persoană. Din acest tablou 1 ex. se va păstra la oficiul parohial iar un al doilea exemplar se va trimite oficiului protopopesc, îndată după încheierea colectei.

7. Invagonearea cerealelor colectate se va face la o dată pe care o vom comunica de aici, în gările CFR dela centrele protopopești: Arad, Buteni, Cermeni, Chișineu-Criș, Gurahonț, Hălmagiu, Ineu, Pecica, Radna, Săvârșin, și Șiria.

8. Sacii necesari (purtând semne distinctive) vor fi împrumutați de consiliile parohiale până la încărcarea cerealelor în vagoane; după aceea vor fi restituiți proprietarilor.

9. În sarcina fiecărei parohii mai cade și transportul cerealelor din parohie până la gara din centrul protopopesc.

10. În ziua de 19 Ianuarie se vor întruni din nou consiliile parohiale, când se va face darea de seamă despre rezultatul colectei în parohie.

11. În ziua de 20 Ianuarie fiecare conducător al Oficiului parohial va raporta Oficiului protopopesc despre rezultatul final al colectei din parohie, iar oficiile protopopești, cel mai târziu în 25 Ianuarie vor comunica Consiliului Eparhial rezultatul colectei în parohiile din protopopiat.

12. Colectarea de: haine și încălțăminte vechi, sau pânză, poate fi făcută deodată cu cea de cereale, dar despre aceasta se va întocmi un tablou separat, cu indicarea: donatorului, obiectului (cămașă, pantaloni, ciorapi, flanelă, pânză etc) și a cantității dăruite.

13. În caz de nedumerire sau a unor greutăți întimpinate ni se vor cere lămuriri.

Consiliul Eparhial

Tragedia din Moldova

Voină să ținem la curent cetitorii noștri cu ceea ce Eparhia noastră dorește să întreprindă pentru ajutorarea fraților din Moldova năpăstuiți pe urma secetei, vom reproduce corespondența purtată de Episcopia noastră în această chestiune.

(Primim bucuros orice propunere și sugestie din partea P. C. Preoți și a credincioșilor în legătură cu această chestiune).

Cerem informații:

Episcopia noastră cu adresa Nr. 4060 din 22 Octomvrie 1946 a scris următoarele: 1. I. P. S. Sale Irineu Mihălcescu, Mitropolitul Moldovei Iași. 2. P. S. Lucian Triteanu, Episcop-Roman, 3. P. S. Grigorie Leu Episcop-Huși, 4. P. S. Cosma Petroviciu Episcop Galați, și 5. P. S. Antim Angelescu Episcop-Buzău.

La noi în Ardeal s'a pornit în ultimele luni o largă propagandă pentru ajutorarea populației din regiunile bântuite de secetă din Moldova. Oratorii dela întrunirile ce se țin în acest scop, povestesc lucruri sguuitoare despre lipsurile populației din Moldova care s'ar stinge de foame și boli. Ascultătorii rămân sguđuți de cele auzite și ar dori fiecare să vină în ajutor cu ceea ce îi stă în putință. Ni-e teamă însă că și această acțiune nobilă și umanitară nu-și va da roadele dorite din lipsa de o rațională organizare. Autoritățile de Stat parcă nu au o statistică din care să rezulte: Care sunt județele cele mai grav lovite de foamete? Câte persoane ar trebui ajutate și cu ce cantitate de cereale? Fără o statistică și fără o repartizare a sarcinilor pe județele din țară care au o recoltă éxcedentă, Noi ne temem că se va face mai multă vorbărie decât ispravă.

Pentru acțiunea de ajutorare a înfometaiilor din Moldova, Noi am fost ales decurând președinte de onoare al Comitetului județean din Arad și am dori din tot sufletul să Ne achităm cum se poate mai bine de această însărcinare. În acest scop socotim că singura cale ducătoare la rezultat este contactul direct cu Eparhiile noastre din Moldova, și informațiunile ce Ni se vor da de către (Inalt) Prea sfinția Voastră. Ce e drept Eparhia Noastră, care cuprinde numai județul Arad, cu o populațiune de 500.000 suflete, mai dispune pentru moment de alimente în plus, dar nu în așa măsură ca să poată aproviziona Moldova întreagă, cu o populație de peste 3 milioane.

Presupunem că problema ajutorării celor înfometaiți preocupă și Eparhia și pe (Inalt) Prea Sfinția Voastră personal, și că aveți la dispoziție date statistice precum și preconizate măsurile de ajutorare ce se impun. Deaceea cu frățescă dragoste rugăm pe (Inalt) Prea Sfinția Voastră:

1. să Ne informați exact asupra suferințelor din acea Eparhie, ivite în urma secetei, arătându-Ne, dacă e posibil în cifre, care este situația?

2. să Ne comunicați părerea (Inalt) Prea Sfinției Voastre, cum socotiți că ar fi cu putință să venim în ajutorul credincioșilor din Eparhia (Inalt), Prea Sfinției Voastre, în limita puterilor populației din județul nostru?

3. să Ne arătați ce măsuri au luat organele de Stat pentru salvarea celor înfometaiți până la

noua recoltă? Câte cantine funcționează în Eparhie? Ce fel de alimente și în ce cantități s'ar recere pentru funcționarea acestora?

Vă rugăm (Inalt) Prea Sfințite, să Ne ajutați prin materialul informativ ce Ni-l veți da, să putem porni la acțiunea de ajutorare, — care totuși va fi foarte limitată în puteri, — pe care dorim din tot sufletul s'o aducem la bun sfârșit, ca slujitor al Bisericii.

Cu frățescă dragoste Vă rugăm (Inat) Prea Sfințite să Ne răspundeți cu cea mai mare grabă, atât la această adresă, cât și la altele pe care vom mai fi nevoiți a Vi le trimite. Primiți...

Arad în 22 Octomvrie 1946.

† Andrei

Episcopul Aradului.

(În numărul viitor vom publica răspunsurile)

Immanuel

Profetul Isaia, voind să dea regelui iudeu, Abaz' un semn ca să nu-și piardă curajul în fața primejdiei ce-l amenința, a rostit memorabilele cuvinte profetice: „Iată fecioara a luat în pântec și va naște fiu și va chema numele lui Immanuel“ (Is. 7, 14).

Dumnezeu, credincios căilor ce urmasă de a da semne mai apropiate sau mai depărtate, că nu lasă pradă pierii pe poporul său, le-a vestit și acum prin gura lui Isaia că El va face minuni pentru ca să scape pe Iuda.

Luat în sens etimologic, cuvântul înseamnă: „Cu noi (este) Dumnezeu“ (Mt. 1, 23).

După Ieronim, numele Immanuel are cuprins profetic, conține ideea convertirii neamurilor, gentium vocationem, iar Teodoret vede încadrată aici întreaga operă de mântuire. „Se numește Immanuel pentru că Dumnezeu va fi cu noi, Dumnezeu se va face om ca noi și astfel chipul dumnezeirii și al robului se va cunoaște în persoana Fiului. „Vei chema numele lui Immanuel, adică vei mărturisi pe Dumnezeu arătat în chip omenesc“, zice Ciril Alexandrinul. Și tot așa, după Eusebie al Cezareei, numele acesta e un semn al nădejzii că Dumnezeu va fi cândva cu omenii. Sf. Ciril al Ierusalimului scrie: „Tatăl a născut pe Fiul, Dumnezeu adevărat. Numele lui este Immanuel; iar Immanuel se tâlmăcește: „cu noi este Dumnezeu“.

Immanuel este un nume dat de prooroc Mântuitorului în legătură cu felul cum Dumnezeu își va arăta puterea și voia Lui de a scăpa poporul său, prin nașterea Fiului său divin din o fecioară, după cum mărturisește Lactanțiu: „Propheta declaravit hoc nomino Immanuelis, quod Deus ad homines in carne venturus esset. Immanuel enim significat nobiscum Deus, scilicet quia illis per virginem nato confiteri hominae oportebat Deum secum esse in terra el carne mortali.“

El este incorporarea voinței divine de a mântui poporul său, mântuire ce nu o începe decât atunci când Domnul voeste.

Dar acest nume mai exprimă și întreaga operă de mântuire a omenirii și arată și calea pe care se face: „Primaria significatis — Immanuelis — est: Deus nobiscum. Secundariae vero esse possunt: Pro nobis Deus, in nobis Deus, apud nos Deus“.

Deși este unul dintre cele mai clare texte mesianice ale Vechiului Testament, totuși, în decursul timpurilor, s'au găsit o seamă de interpreți și comentatori la acest loc cari, începând cu vechii rabini evrei și terminând cu criticii protestanți ai școlii negativiste, au dat felurite interpretări acestui text, negându-i întru totul valoarea mesianică.

Vechii evrei voiau cu tot dinadinsul să dea cuvântului Almah, παρθένος, virgo, fecioară, înțelesul de femeie tânără și astfel semnul dat lui Abaz, să nu mai aibă nici o însemnătate, deoarece nu se poate considera drept semn, nașterea unui copil dintr'o femeie măritată, fie ea oricât de tânără, după cum arată și Sf. Ioan Hrisostom în comentarul său la acest text sau Sf. Iustin Martirul și Filosoful.

Tot dintre evrei (Aben Ezra, Iarchi și mai nou Curdy și Maspero), susțin că această profecie se referă la Abi, soția regelui Abaz și la fiul acesteia, Ezechia.

Gesenius și cu el Hilzig, Riehm, Meinheld, cred că Immanuel este fiul lui Isaia.

Unii (Wer, Hofmann, etc.) zic: Immanuel înfățișează generația cea nouă, poporul renăscut, care va striga: „Dumnezeu, cu noi“.

Alții (Reuss, M., Kuenen, W. R. Smith, Duhm, s. a.) zic: Immanuel nu este în mintea proorocului o persoană nouă anume, ci ca probă că poporul va fi scăpat de vrăjmașii ce-l apasă acum, este că toate femeile, cari vor naște peste câteva luni, vor putea numi copilul, ce vor avea, Immanuel: Dumnezeu cu noi. Prilej pentru a numi astfel copiii va fi retragerea armatelor vrăjmașe. Toți acești copii, cu acest nume, vor aminti necredința lui Abaz și adevărul cuvintelor lui Isaia.

O altă serie susțin că Isaia s'ar fi gândit la o fecioară care ar fi trăit pe acele vremi și care ar fi conceput și ar fi născut un fiu, în condiții extraordinare.

Un altul, Gressmann, contestă chiar autenticitatea acestui vers pe motiv că se vorbește în el la persoana a treia.

Acestora le răspundem că nu poate fi vorba de soția lui Abaz care se știe că a născut în condiții normale pe Ezechia, care atunci când vorbea Isaia, avea vârsta de 9 ani.

Nici soția lui Isaia nu poate fi fecioara din text. Nicăieri nu se spune despre ea că ar fi născut pe cale extraordinară și în momentul profetiei, alături de Isaia, se afla și fiul său Iasuf și nu putea să-și numească pe propriul său fiu: „Dumnezeu și Domn al păcii“ (Is. 9, 5), după cum arată păr. prof. Dr. N. Neaga.

În ceea ce privește celelalte trei ipoteze, ele cad dela sine dacă se studiază și celelalte texte profetice din cartea lui Isaia (Is. 2, 2-4; 7, 14; 9, 1-5-6; 11, 1-6-9-10; 12, 2-6; 25, 9; 32; 40, 3-11; 42, 1-6; 55, 1-10; 60, 1-5; 61; 1; 62, 1-11), de unde se poate vedea precis că

este vorba despre Immanuel, fiul lui Dumnezeu, care se naște din fecioară și va fi steag între popoare și Sfântul lui Israel.

Observarea lui Gressmann rămâne pur formală căci el singur recunoaște: „Cu toate acestea verosimilitatea ei nu poate fi negată cu totul“.

În legătură cu acest nume s'ar mai pune o singură întrebare, de ce Mesia nu poartă numele de Immanuel?, întrebare la care răspunde dl. S. Diamendi: „Dacă Mântuitorul nu poartă numele indicat de Isaia, aceasta se datorește faptului real că el este un personaj istoric, cu o stare civilă bine determinată, iar nici decum o ficțiune confecționată după plac, pentru satisfacerea anumitor nevoi și interese“.

Primul Adam se naște fără împreunare între bărbat și femeie și tot așa noul Adam se naște pe cale neobișnuită, pentruca în El să se realizeze acea unire perfectă între Dumnezeu și om, la care tindem cu toții, ca să putem striga și noi, ca odinioară Iudeii: Immanuel, cu noi este Dumnezeu, a cărui intrupare o prăznuim în amin-tirea celui ce a fost Fiul lui Dumnezeu și Fiul omului.

ILIE GH. CRIȘAN

Românii arădani în frământările anilor 1849-50

c) Hotărârile Sinodului

Proiectul prezentat de episcop cuprinde, cum am zis un număr de 14 puncte cu tot atâtea doleanțe. Ele se învârtesc în jurul neatârnării Bisericii ortodoxe-române și a îmbunătățirii condițiilor de viață ale clerului și învățătorilor.

Iată pe scurt cuprinsul acestor doleanțe.

1. Punctul prim, pornind dela problema raporturilor dintre Stat și Biserică, arată că Biserică, pentru a-și ajunge scopul său mântuitor, are nevoie pe de o parte de protecția Statului, pe de altă parte „se pofteste neatârnarea ei“. Statul să nu abuzeze de puterea sa, amestecându-se în drepturile Bisericii. Astfel de abuz e și „silirea unei limbi străine“; limba națională este viața bisericii, deci pe temeiul constituției din 4 Martie 1849 se cere neatârnarea Bisericii românești și garantarea ei prin lege. În felul acesta „abuzurile suferite despre partea unei limbi străine“ vor înceta.

Prima hotărâre a sinodului cerând deci neatârnarea Bisericii românești și garantarea ei prin lege, nu făcea decât să reediteze într-o formă acomodată împrejurărilor din ce în ce mai severe, vechea dorință a Românilor, exprimată în consfătuirea ținută la Pesta în 21 Mai 1848, însușită în adunarea dela Timișoara din 25 Iunie 1848, anume: „să se recunoască prin lege naționalitatea

română a Românilor din Ungaria“¹⁾. Dacă nu se putea cere recunoașterea ființei politice-naționale a poporului român, se stăruia pentru recunoașterea independenței bisericești. De observat însă, că îngrădirea pusă de Stăpânire în atribuțiile sinodului, era pe nesimțite, depășită.

2. O mare calamitate pe capul bieților români ortodocși era și lipsa de biserică. O parte erau din lemn „în cea mai rea stare“; altă parte au fost nimicite în timpul războiului civil; în sfârșit o mare parte din comunități, prin „regulare“, au rămas fără biserică. Poporul sărăcit nu se putea gândi la refacerea bisericilor, de aceea punctul doi cere „că precum unde sub revoluțiune a căzut biserică jertfă, așa și acolo unde nici când nu au fost, și unde prin regulațiune a rămas poporul fără biserică, bisericile să se reînnoiască cu cheltuiala statului“.

3. Un prejudiciu de tristă amintire pentru Biserica ortodoxă, ce se cerea acum înlăturat, era numirea negativă „Biserica greco-neunită“, dată ei de catolici, după marea desbinare religioasă dela începutul veacului al XVIII-lea.

Ca și sinodul din Sibiu, acest sinod, în punctul 3, cere înlăturarea formei negative, și sancționarea vechei numiri: Biserica răsăriteană.

4. Punctul 4 cere garantarea din nou prin lege, a neatârnării jurisdicției bisericești de cea politică. Această jurisdicție bisericească va avea să se conducă și mai departe după dogmele și canoanele Bisericii răsăritene.

5. Pentru istoria dreptului bisericesc prezintă importanță acest al cincilea punct. Se cere aici, ca și până la ținerea unui Sinod general, să se admită organizarea Consistorului astfel, ca el să aibă cel puțin șase asesori actuali, notar, fiscal (jurisconsult) și ajutorul de lipsă. Apoi, invocând principiul: „dela oblăduirea lucrurilor bisericești poporul să nu se eschidă“, cer, ca dintre cei șase asesori doi să fie „pe de a pururea mireni“.

6. O tristă stare de lucruri în Biserica noastră desvăluie acest punct, atunci când vorbește despre starea clerului care „neavând mijloacele traiului, este silit în locul crucii, a prinde coarnele plugului“. Pe temeiul principiului constituțional-democratic al egalei îndreptățiri a tuturor confesiunilor, se cere asigurarea dotației clerului ortodox, asemenea clerului altor confesiuni „printr'un fund în bani gata sau bunuri nemișcătoare“.

7. Sinodul atribue scăderea creșterii poporului român numai încetării „fostei mitropolii române din Transilvania cu începutul veacului trecut, carea s'a întâmplat din unele împerecheri

¹⁾ S. Dragomir: Studii și documente privitoare la Revoluția Românilor din Transilvania în anii 1848-49, II, Sibiu 1944, pag. 19-22. Doc. 11.

religioase". El cere să se îngăduie ținerea unui *Sinod general* care să aleagă „un *Mitropolit* spre partea Românilor, de care și în timpurile bătrâne au mai avut". Motivând acest punct cu canoanele: 12 al sinodului IV ecumenic și 34 apostolese, se menționează că reactivarea mitropoliei ardelenice e o veche dorință „mai adeseori cerută” a Românilor. E vorba de demersurile deputațiilor românești la Viena, începând mai ales din Februarie 1849, prin care se cerea întotdeauna, între altele, și reactivarea mitropoliei naționale.

8. Un tablou nu mai puțin trist decât cele de până acum, zugrăvește punctul opt, vorbind despre *starea școlilor românești* de toate gradele. În multe locuri nu sunt nici școli nici locuințe învățătoresci, sau sunt în stare slabă. Plata învățătorului e puțină și plătită și aceasta neregulat, „cu târâita”. Ajutorul din partea „Domniei de pământ” s'a curmat, așa că puțini tineri buni se fac învățători. Cărți de școală lipsesc. Profesorii dela Institutul teologic și pedagogic sunt neplătiți de mai multă vreme. Cursurile nici nu s'au putut deschide în anul acesta (1849-50).

Remedierea acestor rele o vede sinodul în aplicarea față de confesiunea ortodoxă, a unui tratament egal cu cel aplicat altor confesiuni. De aici rezultă deschiderea de școli de toate gradele pentru Români și dotarea învățătorilor.

9. O secție românească la Ministerul Cultelor și un *Consiliu școlar din Români* pe lângă Inspectoratul școlilor, poartă Sinodul în punctul nouă. Era o veche dorință românească. O întâlnim și în „proiectul de lege prezentat dietei ungurești” în August 1848, de *Teodor Serb*, deputatul Radnei¹⁾.

10-11-12. Aceste trei puncte, sunt de mai puțină importanță, decât celelalte. Într'un regim cu adevărat democratic ele ar fi trebuit să urmeze dela sine. Dacă sinodul ține să le amintească se vede că, cele cerute într'ansele însemnau mult în viața poporului român. Astfel punctul 10 cere stipendii (burse) dela Staț și pentru tinerii români merituosi, Punctul 11 cere o comisie imparțială pentru anchetarea stării fondurilor comune cu Sârbii, din care o parte se administrau în Carloviț, alta în Pesta. Starea²⁾ a acestor fonduri era necunoscută Românilor și împărțirea lor din aceste fonduri de tot neîn-

semnată. Punctul 12, cere ca preoții și învățătorii, cari sunt uzufructuarii și nu proprietarii puținului pământ ce-l au dela comunități, să plătească *contribuția*, ca uzufructuari.

13. Acest punct este consacrat reședinței episcopoești din Arad, distrusă „prin detunăturile din vecina cetate”. E vorba de vechea reședință, pe malul Mureșului, pe locul unde se găsește azi imobilul din strada I. G. Duca Nr. 18 lângă vechea catedrală, care se afla peste drum, pe locul ocupat azi de liceul Moise Nicoară. Sinodul cere „ridicarea unei reședințe potrivită demnității episcopoești”.

14. Cu acest punct, dezvoltat cu: *Organizarea, drepturile și datoriile Sinodului Diecezei Aradului*, se sfârșește lungul pomelnic al năcazurilor și lipsurilor românești. Și încă nu erau toate înșirate. Neglijăm cuprinsul acestui punct, el fiind de interes mai mult pentru istoria Dreptului bisericesc.¹⁾

Concluzii

Documentele vremii vorbesc despre o contribuție însemnată a Românilor arădani și în general a celor ziși „ungureni”, la frământările ce au urmat viforității din anii 1848-49. Aceste frământări, rod al unei conștiințe naționale pe deplin dezvoltată, ținteau la emanciparea atât politică cât și religioasă-bisericească a poporului român. Cu toată lipsa de recunoștință și cu toată absența spiritului de dreptate a politicii vieneze față de poporul român, zorii libertății acestui popor au răsărit în anii acestor frământări.

Contribuția Românilor din partea vestică a Transilvaniei la mișcările acestor ani este în general puțin cunoscută, cu toate că cel puțin unii dintre ei au văzut limpede linia intereselor românești și au luptat pentru promovarea lor. Intre aceștia trebuiesc socotiți Episcopul Gherasim Raț al Aradului și grupul de clerici și mireni cari l-au înconjurat. Meritul acestor oameni este, că au știut să păstreze unitatea de acțiune cu frații lor din Ardeal și Banat, în fruntea cărora trona Șaguna, pentru a apărea în fața străinilor ca o singură națiune, cu o singură voință, un ideal unic, care deși nu va fi recunoscută ca atare de politica mioapă a Monarhiei habsburgice din care făcea parte, nu va înceta niciodată să se afirme ca atare.

Am arătat pe scurt problemele politice și bisericești ale neamului românesc din vremea aceea. Am analizat, din mărturii contemporane, atitudinea Episcopului Raț față de ele. Aceasta era și atitudinea Românilor arădani grupati în

¹⁾ S. Dragomir : o. c. p. 29-30 Doc. 16.

²⁾ Situația acestor fonduri și fundații a preocupat mult și Sinodul din Martie 1849. Ele sunt descrise în articolul V din „Proiepturile deputăciunii prin Sinodul Diecezei române gr n. u. arădane... denumite în privința înființării unei fundații de creștere și pensii...” (Original copiat de noi din Arhiva Episcopiei ort. din Oradea, fără număr, la anul 1849. La Arad nu le-am găsit). Ar fi interesant de urmărit soarta acestor foarte numeroase fonduri și fundații românești din vremea aceea.

¹⁾ Le-a studiat și publicat în *Anexele sale* prof. I. Mateju : o. c. p. 112 și urm. Vezi și anexa IV.

jurul lui. Atât când trimiteau deputați la Viena, cât și când se sfătuiau să scoată o gazetă românească, precum și când făceau demersuri pentru un sinod eparhial, acțiunea Românilor arădani este la unison cu acțiunea fraților ardeleni, reprezentată prin Șaguna. Unitatea de acțiune le-a adus — e drept cu 14 ani în urmă — biruința, cel puțin în problema bisericească, prin reînființarea Mitropoliei române și reorganizarea bisericească. Această reorganizare, care exista în sămbure în proiectul de Sinod, dela 1850, s'a făcut pe bază cu adevărat democratică, admitând și pe mireni la îndreptarea treburilor bisericești.

Deși fără urmări imediate, hotărârile sinodului din Iulie 1850 dela Arad, alături de cel din Martie dela Sibiu, sunt printre cele dintâi grăiri răspiccate ale dreptului la viață pentru un popor sănătos și vrednic, după o perioadă lungă de silită tăcere, și cei dintâi pași hotărâți în seria marilor realizări ale vremurilor contemporane.

Preot G. Lițiu

Informațiuni

■ **An nou fericit, dorim tuturor colaboratorilor și cititorilor revistei noastre.**

■ **Prăznicul Nașterii Domnului** a fost sărbătorit la Arad cu tot fastul cuvenit măreței clipe a pășirii Fiului lui Dumnezeu pe pământ. La biserica Catedrală sf. Liturghie a fost slujită în prima zi de Crăciun de către P. S. Sa Părintele Episcop Andrei, înconjurat de un sobor de 12 preoți și 2 diaconi, răspunsurile liturgice fiind date de corul Armonia condus de Dl. Ioan Lipovan. La priceasnă P. S. Sa Părintele Episcop a citit pastorală de Crăciun.

În ziua a doua de Crăciun sf. Liturghie a fost slujită tot de către P. S. Sa Părintele Episcop Andrei, înconjurat de un sobor de 12 preoți și 2 diaconi. Răspunsurile liturgice au fost date de corul bisericesc din Arad-Pârneava, condus de părintele diacon Mircea Emandi. La priceasnă a predicat I. P. C. Icon. Stavr. Caius Turicu despre „Cultul sf. Fecioara Maria“.

■ **Conferință catehetică.** În ziua de 28 Noemvrie 1946 a avut loc la Pâncota conferința catehetică a preoților din protopopiatul Șiria sub prezidenția C. Părinte Dimitrie Rujan, delegat în acest scop de către P. O. Părinte Protopop Aurel Adamoviciu.

La orele 10 a. m. s'a slujit în sf. biserică slujba „Chemării Duhului Sfânt“, în prezența preoților, a corpului didactic și a elevilor școlii primare. La sfârșitul slujbei, preotul Gh. Laza-Comlăuș a predicat elevilor despre „Datorința copiilor de a cerceta sf. biserică în Dumineci și sărbători.“

A urmat lecția practică „Mireni în Biserica“, predată elevilor din cl. VII-a de către preotul M. hai Măcinic-Șiria.

C. Părinte Dimitrie Rujan deschide apoi conferința propriu zisă printr'o cuvântare ocazională, după care a urmat critica lecției practice. Preoții Nicolae Stan-Caporal-Alexa și Tiberiu Dârlea-Galșa, au cetit lucrările cu tema teoretică: „Mijloacele pentru a crește creștini practicanți“, la finea cărora au luat cuvântul mai mulți preoți.

■ **Societatea academică „Episcopul Grigorie“** a studenților dela Academia Teologică din Arad a ținut o nouă ședință cu program în ziua 19 Decemvrie 1946, în prezența P. C. Părinți profesori Petru Bancea și Ioan Ageu. Fiind ultima ședință ținută înainte de sf. Sărbători ale Nașterii Domnului, programul a fost închinat acestor prăznuiri. Stud. Tr. Balta din an. IV. a cetit lucrarea cu subiectul: „Gânduri de Crăciun“, la finea căreia au avut loc discuții. Stud. I. Căta din an. II. a recitat poezia „Moș Crăciun“, stud. M. Bornemisa a cântat colindul „Pe munții cei mari“, iar studenții an. I. sub conducerea stud. I. Lulăș au executat colindul „Coborât-a, coborât“.

■ **Distincție.** P. S. Sa Părintele Episcop Andrei a distins pe C. preot Cornel Caceu, duhovnicul spitalelor din Arad, cu dreptul de a purta *brâu roșu*.

■ **† Preotul Silviu Bichiceanu din Nerău** a încetat din viață în ziua de 17 Decemvrie 1946 în vârstă de 78 ani.

Înmormântarea defunctului a avut loc în ziua de 19 Decemvrie 1946, în cimitirul din Nerău. Odihnească în pace!

Nr. 23/1946.

Concurs repetat

Parohia ortodoxă română din ARAD, cu aprobarea sfintei Episcopii publică a doua oară concurs pentru îndeplinirea postului de *paraclisier* (canonarh) al Catedralei din Arad.

Reflectanții să fie majori, cu serviciul militar împlinit și cel mult de 30 de ani etate, să cunoască tipicul și cântările bisericești. Sunt preferați cei cu diplomă de cântăreț bisericesc.

Atribuțiunile și retribuțiunile sunt cele cuprinse în regulamentul întocmit de organele parohiale.

Cererile vor fi adresate Consiliului parohial ortodoxă română Arad, Str. Mețianu 16, până la data de 10 Ianuarie 1947. Se vor anexa actele necesare. E dorit să le aducă în persoană.

Reflectanții vor fi încunoștințați să se prezinte în fața Consiliului parohial. Intrarea în serviciu se va face după aprobarea sf. Episcopii.

Parohia ortodoxă română Arad.